

heldigt, om det blev løst nu, saaledes at det dels kunde gaa ind som et Led i en fornuftigt planlagt Husmandsbevægelse og dels kunde skaffe et gammelt Stridsspørgsmaal ud af Verden. Ogsaa vi ønsker disse Godser ud i den frie Omsætning, saaledes som det var Tanken i Grundloven af 1849. Imidlertid er det jo ikke Grundloven, der først har taget dette Spørgsmaal op; jeg maa, navnlig fordi det indeholder en Motivering, tillade mig at citere en provisorisk Forordning af 17. Maj 1848 — den er for øvrigt citeret i et lille Hæfte, som vistnok har været omdelt til Rigsdagens Medlemmer. Forordningen er ganske kort, og den lyder i sin Helhed saaledes: „Da Sædegaardes Oprettelse til Stamhuse lægger et under de nu indtraadte Forhold ikke ønskeligt Baand paa den fri Benyttelse af disse Ejendomme og navnlig hindrer det derunder hørende Fæstegods Overgang til fri Ejendom, vil Vi ikke tilstede, at saadan Oprettelse herefter finder Sted. Thi byde og befale Vi, som følger: Den i D. L. 5—11—65 hjemlede Oprettelse af Stamhuse skal fra nu af være ophævet.“ Denne Motivering var ogsaa, hvad man vil kunne se af Forhandlingerne paa den grundlovgivende Rigsforsamling, Motivering for Grundlovens § 93. Man ønskede at faa Ejendommene over i den frie Omsætning, og navnlig vilde man have de faste Ejendomme ud af den Grund, at de hindrede det herunder hørende Fæstegods' Overgang til fri Ejendom. Dette sidste Formaal, Fæstegodsets Overgang til fri Ejendom, har jo saa vidt mig bekendt for den allervæsentligste Del fundet Sted paa Grundlag af den specielle Lovgivning, som begyndte i 1850, og som fik i hvert Fald sin foreløbige Afslutning i Loven af 19. Februar 1861, men som senere er blevet udviklet videre. Dette store meget væsentlige Formaal for Grundlovens Bud er altsaa opnaaet i alt væsentligt. Dette har det konservative Folkepartis fulde Sympati, ligesom det ogsaa har vor fulde Sympati, at Majoratsgodserne skal gaa over i den frie Omsætning. Vi mener, at en gammel juridisk Ordning, der er fastslaaet som Form for Datidens økonomiske Udvikling og sociale Krav, ikke i al Evighed skal ligge som en Spændetrøje over andre Tidens økonomiske og sociale Forhold.

Men jeg vil i denne Sammenhæng gerne spørge: Hvad har Synspunktet været med Hensyn til Fideikommiskapitalerne? Med Hensyn til dem kan man ikke gøre den

af mig lige nævnte Betragtning gældende. Thi ifølge vor nugældende Lovgivning kan der oprettes Fideikommiss, baade Pengefideikommiss og Fideikommiss af Købstadjorder — det sidste kender jeg for øvrigt ikke noget Eksempel paa. Men jeg spørger altsaa: Hvad er Grunden til, at Lovforslaget her ligesom Landbokommissionens Forslag frigiver Fideikommiskapitaler, baade de opsparede og dem, der fremtidig kommer frem ved Salg af Jord? Grundloven paabyder det ikke. Hensigten med Grundlovens Bud, hvilken Hensigt jeg lige har omtalt, maa være den, at Ejendommen, Godset skal ud i den frie Omsætning, og at Fæstegodset skal blive frit. Disse Motiver tilsiger det paa ingen Maade, og Regeringens specielle Formaal, at skaffe Jord til Husmandsbrug, har heller ikke noget Ærinde i den Retning. Heller ikke kan jeg egentlig tænke mig, at man ønsker at imødekomme en mulig Lyst hos Besidderne til at faa fri Raadighed over disse Kapitaler. En saadan mulig Lyst, hvis den ikke har andet Formaal end det her angivne, føler det konservative Folkeparti ikke i og for sig nogen Trang til at tage Hensyn til. Har Bestemmelsen om Fideikommiskapitalerne visse sociale Formaal? Er det Meningen dermed at berøve Slægten, om jeg saa maa sige, den standard of life, hvorpaa den har staaet tidligere, og som Fideikommiskapitalen har hjulpet den til, eller har man fra Statens Side kun et rent og skært fiskalt Formaal? Har man kun draget Fideikommiskapitalerne ind, fordi der var en stor Sum Penge, som man kunde lægge sin Haand paa en Del af? Jeg vil spørge, hvad den højtærede Regerings Mening har været med det. For øvrigt har Spørgsmaalet jo været behandlet i en Landbokommission, men jeg kan ikke af de Dokumenter, som er udleverede os her, se nogen særlig Motivering af dette. Jeg ønsker altsaa de andre Partiers Udtalelser om denne Motivering.

Jeg vil i denne Sammenhæng henlede Opmærksomheden paa en anden Ting. Naar disse Fideikommiskapitaler overgives til fri Raadighed, hvilke Konsekvenser kan det saa tænkes at føre med sig? De rene Pengefideikommiss berøres ikke af denne Lov. (Justitsministeren [Zahle] Naa, jeg troede, De havde misforstaaet det, De stod og spurgte om de rene Pengefideikommiss). Nej, jeg spurgte om Meningen med at give de Fideikommiskapitaler fri, som er omtalte i Loven, de rene Pengefideikommiss er ikke omtalte i